

« zurück blättern vor »

WARSZTAT subst. m., ab 1463; auch *warstat*, *wartstat*, *warzstat*, *werkstat*. **1)** ‘mit Geräten und Werkzeugen ausgestatteter Raum, in dem verschiedene, meist handwerkliche Arbeiten ausgeführt werden; Betrieb, der solche Arbeiten ausführt’ – ‘pomieszczenie wyposażone w urządzenia i narzędzia do wykonywania określonych prac, najczęściej rzemieślniczych; zakład wykonujący takie prace’: 1463 PF V 12, STP *Varstath sartorium*. o 1491 RKJL VII 58, STP *Ysby thes odzienny nove... byloby przyniesiono z ynssego varstathv do drugiego*. o 1499 AcPosn II 383, STP *Socius tam currificum quam eciam rotificum non audeat surgere de officina sui magistri al. z werckstatu*. o 1528 Mymer¹ 30v, SPXVI *Officina Wergftadt. warftadt*. o 1543 RejRozpr A3v, SPXVI *Bo byś bazcył [!] miły bráćie Ná iákiemci kriadz wárftáćie*. o 1564 MAČZ 15d *Argentina taberna, Warzftat / albo / Dom tędzy myńce odmieniaayq*. o 1564 MAČZ 21c *Aurificina, ae złotniczy wárftat*. o 1564 MAČZ 211b *Wárftát cieśielski / to yeft yátá pod którą robiq*. o 1674–1684 Szem.Sum. 248 *Płatnerskie brzmia warstaty; Wulkanus młotami / Tłucze stałe paizę wespól z Cyklopami*. o (1891) 1950–1953 Dygas.Robins. 75, DOR *Wszyscy uczniowie stolarscy sypiali w warsztacie, a niektórzy z nich po prostu zagrzebywali się w wióry*. o 1952 Morc.Ptaki 12, DOR *Najpierw (...) był dokerem, a potem znalazł pracę w warsztatach okrętowych*. – STP, SPXVI, MAČZ, CN, TR, L, SWIL, Sw, DOR. **2)** ‘Gewerbe; Innung, Zunft; Abteilung der Vereinigung der Freimaurer’ – ‘rzemiosło; cech; oddział zgromadzenia wolnomularzy’: 1568 Rej Zw. 221, L *Filozofowie warftatów nie mieli, Przedsię w bogactwach i w sławie stynęli*. o (1582) 1597 Żarn.Pst. 2 387, L *Do liczby światowych należą takomcy lichwnicy, i insi tego warsztatu ludzie*. o 1600 RybWit B3v, SPXVI *Y Kupcy / y wárftátow wfzelkich Rzemieśnicy*. o 1787–1788 Książ.Poez. 3 130, L *Widomo całemu światu, Jakiego lis ieft warftatu, Jak się uklada, iak liże*. o [LBel.] (1891) 1923 Smol.W.Przewrót 180, DOR *Wszelkie sprawy wolnomularskie wnoszone być winny na posiedzenie warsztatu, który w komplecie siedmiu członków rozstrzyga je większością lub odsyła do odpowiedniego departamentu*. – SPXVI, L, SWIL (fig.), DOR (hist.). **3)** ‘Arbeitstisch, Werkbank’ – ‘stół z narzędziami lub urządzeniami do wykonywania określonej pracy, zwykle rzemieślniczej’: (1689) 1693 Haur Sk. 47, L *W każdym rzemieśle powinny być przy warsztacie dobre i sprawne naczynia*. o 1778 Kluk Rośl. 2 161, L *Warsztat u magli, który bywa dębowy*. o 1869–1870 Pol Obrazy II 267, DOR *W każdej prawie chacie [kurpiowskiej] jest warstat tkacki i warstat do samodziału*. o (1892) 1948–1951 Orzesz. Bieguny 216, DOR *Przy pięknym warsztacie tokarskim pracował jakiś stary człowiek wyglądający na miasteczkowego rzemieślnika*. o 1952 Kowalew.S.

Bliżej 120, DOR *Pod oknem stał warsztat stolarski starego. Heble, piłki, dłutka, obok wielkie imadło.* – L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Var:** *warstat* subst. m., 1463 PF V 12, STP ◦ [LBel.] 1869–1870 Pol Obrazy II 267, DOR – STP, SPXVI, MAÇZ, CN, TR, L, SWIL, SW (m. u.), DOR (daw.); *warsztat* subst. m., (1582) 1597 Żarn.Pst. 2 387, L – SPXVI, MAÇZ, L, SWIL, SW, DOR; *wartstat* subst. m., [hapax] 1564 MAÇZ 21c; *warzstat* subst. m., [hapax] 1564 MAÇZ 15d; *werkstat* subst. m., [hapax] 1499 AcPosn II 383, STP – nur STP. ◇ **Etym:** **1)** mhd. *wërcstat* subst. f., ‘Arbeitsraum, Arbeitsgebäude’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Werkstatt* subst. f., ‘Arbeitsraum, Arbeitsgebäude; Werkstisch, Werkbank; Tätigkeitsfeld, Gewerke, Beschäftigung’, GRI. ◇ **Der:** *warstatny* adj., [hapax] 1564 MAÇZ 209b, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1; *warsztacik* subst. m., 1793 Perz.Lek. 319, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3; *warsztatny* adj., zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3; *warsztatowy* adj., 1898 Konopn.Ludzie 89, DOR, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 3; *warstacik* subst. m., zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 1, 3. ♦ MAÇZYŃSKI 1564 verzeichnet eine phonetische Übergangsform *warstat*; ob die Gruppe <rz> in *warzstat* als /r + z/ oder als /ř/ zu lesen ist, kann nicht entschieden werden.

« zurück blättern vor »